

**Vídeňský kongres a diplomacie
první poloviny 19. století, koncert
velmocí, imperialismus v 19. století**

Diplomacie 19. století

- Diplomacii 19. stol. výrazně poznamenaly 2 mezníky z jeho počátku – Vídeňský kongres a vznik Svaté aliance
- Začíná se rozvíjet konferenční diplomacie – za jejího největšího stoupence považován kníže Metternich

Vídeňský kongres

- Zasedal od podzimu 1814 do května 1815 ve Vídni
- Úkolem připravit nové uspořádání Evropy po pádu Napoleonovy vlády
- Mimo Osmanské říše se jej zúčastnily všechny klíčové evropské státy
- Hlavní rozhodování v rukou 4 reprezentantů vítězných velmocí – císař František I., car Alexandr I., pruský král Fridrich Vilém III.

Závěrečná akta

- Závěrečná akta byla podepsána 9. 6. 1815
- Závažná politická usnesení: dokumenty, které z někdejšího SNP, Jižního Nizozemí a Lucemburska zřídily Holandské (Nizozemské) království (hráz X fr.výbojům)
- Švýcarsko trvale neutrálním.
- Dohodnuta ústava tzv.Německého spolku
- Restaurace dynastií ve Španělsku, Sardinii, Toskánsku a Modeně.
- Znovu zřízen papežský stát.

Závěrečná akta

- VB – získal Malty, Helgolandu a Jónských ostrovů; zvýraznění britské převahy v zámorí (Cejlon, Kapsko, Mauritius, Tobago)
- Rusko – mohutné posílení jako kontinentální mocnost; potvrzena držba Besarábie a Finska, z podstatné části Velkovévodství varšavského vznikla tzv. Kongresovka spojená personální unií s Ruskem
- Rakousko – zisky na Apeninském poloostrově, Salcbursko, Tyroly, oblast Dalmácie
- Prusko – získalo zpět část území v Polsku (Poznaňsko, Toruň, Gdaňsk), dále pak části Vestfálska, Saska a někdejší švédské území v Pomořanech.
- Itálie zůstává rozdrobená = území ovládaná Rakouskem a příslušníky habsburského rodu, Sardinie-Piemont, Papežský stát, Neapolské království (zpět Bourboni).
- **Německý spolek** = zřízen na území Německa, tvoří jej 35 států (včetně Pruska a předsednického Rakouska) a 4 svobodná města. Nový útvar je dostatečně silný proti napadení ze strany Francie, ale současně dostatečně slabý a decentralizovaný, aby byl hrozbou pro sousední velmoci. Spolek umožňuje vyvážit pruskou vojenskou převahu vyšší prestiží a legitimitou Rakouska.

Nové normy mez. práva

- Reglement o pořadí diplomatických zástupců
- Vídeňský protokol: 3 skupiny diplomatů:
  - 1) ambasadoři (vyslanci), papežští nunciové a legáti.
  - 2) poslové pověřeni panovníky menších zemí;
  - 3) chargé d'affaires

Svatá aliance

- Podpis 26.9.1815 - ruský car Alexander I., rakouský císař František I. a pruský král Fridrich Vilém III.
  - Svata aliance formulovala zásady politiky a diplomacie, jimiž se měli signatáři dále řídit.
  - Intervenční zásahy k potlačení revolučního a nár.osvob.hnutí, kterým dodala podněty Fr.revoluce
  - princip legitimacy
  - zásada uplatňování křesťanské etiky v mez.politice
  - Nepřipojili se papež, sultán a britský král
- x
- Spojenecká smlouva čtyř – předpokládala projednávání závažných otázek mezinárodní politiky na kongresech signatářů

Fungování „vídeňského“ systému

- Dominantní role v něm – VB a Rusko, ale vzdalovaly se v ideové rovině (společný zájem – udržet Francii v mezích kongresového systému X soupeření v Evropě a konflikt zájmů ve východní otázce)
- Francie – jejím cílem destrukce vídeňského systému – přijata do koncertu mocností na kongresu v Cáchách 1818

Praktická aplikace Sv. aliance

- Obavy diplomacie zemí Svaté aliance vyvolaly revoluční události ve Španělsku a Portugalsku 1820
- Povstání v Neapoli
- Rakouská diplomacie sledovala s obavami sílící vliv tajných spolků „karbonářů“ na Sicílii
- Snaha zabránit, aby tyto vlivy zasáhly rakouské državy v Itálii.

Další schůzky Sv.aliance

- Opava – podzim 1820 (opavský protokol - zástupci 3 „východních“ velmocí; definoval právo čl.států aliance na ozbrojenou intervenci do vnitřních záležitostí evropského státu, kde by byl ohrožen pořádek a stávající poměry a vláda nebyla schopna odolávat tlaku vnitřních nepřátel a vzniklý vývoj ohrožoval sousední státy)

VB a Fr. nepodepsaly (VB odmítala ze zásady princip intervence a protestovala, Fr. nechtěla ztratit tvář před revolučním hnutím na Apeninském poloostrově)

- Lublaň – jaro 1821

Rakousko pověřeno, aby „obnovilo pořádek“ v Neapolsku

Na jaře 1821 vyslána rakouská vojska do Piemontu

- Verona 1822 – rozhodnutí o vyslání francouzské intervenční armády do Španělska

Problémy ponapoleonské Evropy

- 1821 – protiturecké povstání v podunajských knížectvích
- 1822 – 1830 – boj Řeků za nezávislost na Osmanské říši
- Zásah Ruska, VB, Francie (v momentě, kdy vojska OŘ a také egyptského vládce zvláště krutě zasahují vůči Řekům)
- V další válce 1828-29 již pokračuje jen Rusko (Fr.ale pomáhá vyloděním na Peloponésu) = Drinopolský mír (Rusko získalo kontrolu nad ústím Dunaje, území ve V Černomoří a na j.Kavkaze, posílení vlivu ve Valašsku a Moldavsku, lodi mohly proplouvat úžinami, sultán udělil autonomii Řecku a Srbsku)
- 1830 – Řecko získalo nezávislost, vlivem Británie rozhodnuto, že se země stane monarchií.
- V tomto období rostou britské obavy z Ruska = roste britský zájem na zachování územní integrity a celkové funkčnosti Osmanské říše.

Problémy ponapoleonské Evropy

- 30. léta – další revoluční vlna – Francie – po Ludvíku XVIII. nastupuje jeho bratr Karel X. – svržen, na jeho místo Ludvík Filip Orleánský (Fr. zůstává monarchií)
- 1830 – revoluce v Bruselu, snaha Belgie o nezávislost na Nizozemském království – mocnosti nezasahují (vázány jinde: Rusko v Polsku, Rak. v Itálii) = 5 mocností schvaluje nezávislost Belgie
- 1831 – pokus nizozemského krále o voj. zásah do Belgie = Francie intervenovala v její prospěch – 1832 – vznik nezávislé Belgie a její neutralizace
- 1830 – povstání v ruském záboru Polska (potlačeno Ruskem – Poláci ztrácejí ústavu z r. 1815, sněm, vlastní armádu)
- 1831 – rakouské jednotky potlačovaly revoluce v Parmě, Modeně a Papežském státě

Problémy ponapoleonské Evropy

- 40. léta – další vlna revolucí – „jaro národů“
- 1847 – Švýcarsko – liberální (protestantské) kantony X konzervativní (katolické) kantony (sdruženy v Sonderbundu), nedošlo k intervenci zvenčí, vítězí liberální kantony a Švýcarsko získává liberální ústavu
- Itálie
- 1847 – rakouský zásah ve Ferraře
- 1848 – povstání v Miláně a Palermu
- 1848 – sardinský král Karel Albert vyhlásil válku Rakousku

„Revoluční rok“ 1848

- Únor 1848 – nová revoluce ve Francii – konec „červencové monarchie“ Ludvíka Filipa a Francie republikou
- Březen 1848 – v Rakousku pád Metternicha, ustavení nezávislé vlády v Uhrách
- Prusko – Fridrich Vilém IV. slíbil vypsat volby do ústavodárného shromáždění a jmenoval liberální vládu

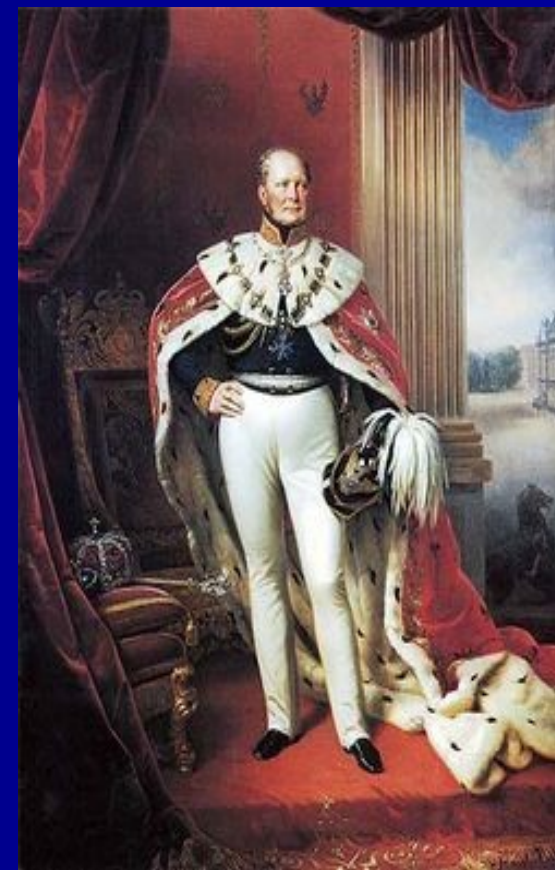
Evropa 1848-1849

- Válka Rakouska a Sardinského království – maršál Radecký porazil Karla Alberta v bitvě u Custozy a 1849 u Novary
- V prezidentských volbách ve Francii vítězí Ludvík Napoleon Bonaparte (synovec Napoleona I.)
- V Rakousku nemocného císaře Ferdinanda V. nahrazuje František Josef I.
- Ruský car Mikuláš I. „četníkem Evropy“ – v duchu Sv. aliance intervenuje 1849 v Uhrách (potlačení uherského povstání)

Evropa 1848-1849

- Německo – představy o budoucnosti: pruský „maloněmecký“ model (skupina států vedená Pruskem, volně spojená s Rakouskem) X „velkoněmecký“ model (zahrnutí i neněmeckých oblastí habsburské říše)
- 1850 – v Německu 2 bloky států: Erfurtská unie vedená Pruskem X skupina států okolo Rakouska usilujících o obnovu předrevoluční situace
- Prusko-rakouská dohoda v Olomouci – zabraňuje v té době střetu, Erfurtská unie rozpuštěna a obnoven Německý spolek v čele s Rakouskem
- Sjednocení Německa ještě není na pořadu dne, ale stává se jedním z klíčových témat evropské politiky 2. pol. 19.stol.

Obměna klíčových osobností evropské diplomacie

- Metternichův odchod ze scény v r.1848 - konec ekvilibristiky, v níž Rakousko využívalo jednoty konzervativních zájmů k udržování vídeňského uspořádání
- V r.1852 francouzský císař Napoleon III. se převratem dostal k moci
- Velká Británie – Palmerston, Disraeli, Gladstone a tři etapy britské zahraniční politiky 2. pol. 19. stol. (splendid isolation a politika udržování moc.rovnováhy v Evropě)

Krymská válka – konec stability „koncertu mocností“

- Napoleon III. se stává císařem – Rusko považuje za hlavní překážku velmocenského nástupu Francie
- Francie iniciovala předání klíče od svatých míst v Jeruzalémě Osmanskou říší katolickým mnichům, namísto někdejší ochranné funkce mnichů pravoslavných
- Rusko – pobouřená reakce, přerušeny diplomatické styky s Tureckem, okupace Moldavska a Valašska
- 1853 – VB, Francie, Rakousko a Prusko podepsaly dohodu o společném postupu a podpoře Turecku
- Turecko vyhlásilo Rusku válku
- Zpočátku vojenské úspěchy Rusů

Krymská válka – konec stability „koncertu mocností“

- Británie a Francie dává Rusku ultimátum na stažení jednotek z podunajských knížectví – po odmítnutí 1854 vyhlásují Rusku válku
- Rakousko a Prusko se přímo nezapojují (ozbrojená neutralita)
- Ve snaze získat v budoucnu podporu Francie X Rakousku vstoupilo na straně spojenců do války i Sardinské království
- 1854/1855 – konflikt ve slepé uličce, vážlo zásobování ruské armády, roste napětí mezi spojenci (hl.VB a Fr.)
- Rusko odmítalo přistoupit na podmínky spojenců (neutralizace Černého moře) X 1855 padl Sevastopol
- 1856 – nový car Alexandr II.uzavřel příměří
- Konečné urovnání v Paříži

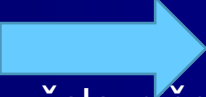
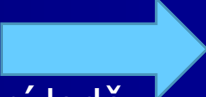
Výsledky a důsledky Krymské války

- Mírová smlouva z r. 1856 – Rusko muselo přijmout neutralitu Černého moře, uznat svrchovanost Turecka v Moldavsku, Valašsku, Srbsku, j.Bezarábii (připojena k Moldavsku), ochranu křesťanů v Osmanské říši má vykonávat 5 evr.panovníků
- Neutralizace Černého moře
- Zesílilo postavení Francie i Británie
- Diplomacko-politické vítězství Piemontu (Sardinie)
- Nepodařilo se obnovit politiku a „ducha“ Sv.aliance
- „Východní otázka“ nebyla vyřešena – stala se jedním z hl.témat 2.pol.19.stol.

Evropa po krymské válce: konec rovnováhy

- 2 desetiletí konfliktů:
- Válka Piemontu a Francie proti Rakousku v r. 1859
- Válka o Šlesvicko-Holštýnsko v r.1864
- Prusko-rakouská válka v r.1866
- Prusko-francouzská válka v r.1870
- Nový termín pro politiku neomezené moc.rovnováhy – Reálpolitika, která nahradila raison d'état
- Vznik nových mocností sjednocením Itálie a Německa
- Vznik nových aliančních vztahů – příprava Evropy na globální konflikt

Strategické dopady industrializace v 19. století

- Revoluce v těžbě uhlí pára průmyslová produkce železa a oceli = železniční síť a parní lodě;
- Díky tomu je nyní poprvé v historii možný rychlý přesun velkých vojenských sil na dlouhé vzdálenosti.
- Průmyslová revoluce + revoluce v zemědělství umožňují vytvářet bohatství potřebné k přípravám a financování dlouhotrvajících válek.
- Souběžně s tím dochází ke standardizované masové produkci nástrojů a zbraní v kvantitách potřebných pro masové armády.
- Rozvoj spolehlivých konzervačních prostředků má dopad na logistiku armád.
- Rozvoj komunikačních prostředků (telegraf) = umožňuje rychlé vydávání rozkazů na větší vzdálenosti, mnohem snadnější koordinaci pohybů armád a současně také mnohem větší angažování veřejnosti na válce a zahraničně politických akcích státu.
- Všechny tyto strategické aspekty průmyslové revoluce a technologického rozvoje umožňují relativně snadnou kolonizaci vzdálených a dosud nepřístupných regionů světa.

Kolonizace Afriky v 19. století

- Před 19. stoletím se evropská kolonizační činnost v Africe soustředila na osídlování ostrovů (Kapverdy, Svatý Tomáš, Mauritius, Réunion) a budování pobřežních pevností/obchodních stanic. Africké vnitrozemí nebylo Evropanům příliš dobře známo v podstatě až do pozdního 19. století.
- Na počátku 19. století snahy západních velmocí vypořádat se s severoafrickým pirátstvím:
  - 1) Berberské války (1801-05, 1815) = vojenský zásah amerického námořnictva proti severoafrickému pirátství;
  - 2) Ostřelování Alžíru (1816) = britsko-nizozemská flotila zničila alžírské námořnictvo a donutila alžírského beje k propuštění křesťanských zajatců a ke slibu ukončit pirátství. Tunis a Tripolis s těmito podmínkami souhlasí na základě jednání.
- FRANCIE:
  - Spor Francie s Alžírskem = od roku 1827 Francie uskutečňuje nepřilíš úspěšnou námořní blokádu Alžírska; francouzská vláda se rozhodla pro invazi, která má zvýšit popularitu bourbonského režimu.
  - 1830: Francouzská invaze do Alžírska = vojenské vítězství Francie, v roce 1834 jsou dobyté části Alžírska Francií formálně anektovány.
  - Francie čelí silnému odporu vedenému emírem Abd al-Kádírem a je proto přinucena přistoupit k vojenské pacifikaci alžírského vnitrozemí (1835-47). Francie mezitím pokračuje v osídlování Alžírska francouzskými osadníky = jejich počet dosáhl v době francouzského vítězství počtu 100 tisíc (1846).
  - V letech 1854-1865 je uskutečněna francouzská kolonizace Senegalu. Dakar se stává hlavní francouzskou základnou v západní Africe.
  - K dalšímu rozšiřování francouzského koloniálního panství dochází až od 80. let 19. století:
    - A) francouzský protektorát v Tunisku (1881);
    - B) rychlé rozšiřování francouzského koloniálního panství s subsaharské a rovníkové Africe po Berlínské konferenci (1884-85), která rozdělila Afriku mezi hlavní evropské mocnosti.
  - - incident ve Fašodě mezi Francií a VB (1898);
  - - první (1905) a druhá marocká (1911) krize = vedou ke zhoršení francouzsko-německých vztahů a v roce 1912 k nastolení francouzského protektorátu nad Marokem.

Kolonizace Afriky v 19. století

■ VELKÁ BRITÁNIE:

- Během napoleonských válek se velká Británie zmocnila holandského Kapska na jihu Afriky a Vídeňský kongres britské vlastnictví potvrdil. Od 20. let 19. století dochází k nárůstu britské migrace.
- Nespokojení osadníci holandského původu – tzv. Búrové zahájili v polovině 30. let přesun na sever = vznik Transvalu a Svobodného oranžského státu.
- 1877: Britská anexe Transvalu vyústila v první búrskou válku (1880-81). VB Pretorijskou konvencí opět uznala nezávislost Transvalu.
- 1879: Britsko-zulská válka = vyústila v anexi zulského království na jihu Afriky.
- 1899-1902: Druhá búrská válka = VB chce ovládnout búrské státy, na jejichž území byla objevena bohatá naleziště zlata. Přes počáteční britské neúspěchy jsou Búrové nakonec nuceni uznat britskou svrchovanost.
- V 70. letech 19. století získala VB klíčový vliv v zadluženém Egyptě = zakoupení egyptských akcií Suezského kanálu.
- Nacionalistické povstání v Egyptě (1879-82) přimělo britskou vládu k vojenské intervenci (1882) = Egypt se stává britským protektorátem.
- 1895-1898: britsko-egyptská armáda pod velením H. Kitchenera vítězstvím nad Mahdisty ovládla Súdán.
- Britská snaha propojit africké kolonie ze severu na jih vede v roce 1898 ke střetu s Francií u Fašody.
- 1890: Helgolandský traktát (mezi VB a Německem).

Berlínská konference (1884-85) – rozdělení černé Afriky

- Její svolání má vyřešit spor mezi Belgií a Francií o Kongo. Je využita k řešení koloniálního soupeření evropských států na území Afriky.
- Závěrečná dohoda znamená ukončení divokých akvizic nového území, aniž by o tom byly ostatní velmoci informovány.
- Oficiálně neznamena uznání jednotlivých sfér vlivu, nicméně stanovuje „pravidla hry“. Velmoci mohou nyní držet a získávat kolonie na základě tzv. „**principu efektivity**“ – na základě dohody s místními vládci, vyvěsí-li na území vlastní vlajku a ustanoví-li na území administrativní správu s dostatečnými policejními silami k udržení pořádku. Koloniální mocnost musí také území hospodářsky využívat.
- Fakticky vedou výsledky konference ke zrychlení koloniální expanze („urputné dostihy“ o Afriku).
- K dalším výsledkům konference patřil zákaz obchodu s otroky, svobodná lodní doprava na řekách Niger a Kongo a možnost provozovat volný obchod v povodí Konga a u jezera Malawi.
- Belgický král Leopold získal svrchovanost nad Kongem.
- Na počátku 20. století je téměř celá Afrika rozdělena mezi evropské mocnosti. Největší koloniální državy mají Velká Británie a Francie, své kolonie ale mají také Německo (Kamerun, Togo, Tanzanie), Portugalsko (Angola, Mosambik), Itálie (Somálsko, Eritrea), Belgie (Kongo) či Španělsko (Západní Sahara, část Maroka).

Britské ovládnutí Indie

- VB se stala dominantní evropskou velmocí v Indii v průběhu sedmileté války (porážka Francie). V tomto období VB ovládla bohaté Bengálsko (po bitvě u Palásí, 1757).
- Anglo-maisúrské války (1767-1799) = čtyři války mezi Britskou východoindickou společností a Maisúrským sultanátem. První dvě války skončily britským neúspěchem, následující dvě však znamenají britské vítězství = ovládnutí jižní Indie.
- Anglicko-maráthské války (1772-1818). = Maráthská říše ovládala většinu Indie. První konflikt (1775-1782) mezi ní a Východoindickou společností skončil nerozhodně. Druhá (1803-05) a třetí (1817-18) válka skončily britským vítězstvím, které Východoindické společnosti zajistilo kontrolu nad většinou Indie.
- Postupná britská expanze na severovýchodě Indie a do jihovýchodního Pákistánu v první polovině 19. století.
- Války se Sikhy (1845-46 a 1848-49) = Britové porazili Sikhskou říši, čímž získali kontrolu nad Pandžábem.
- 1857-58: Velké povstání proti Britské Východoindické společnosti a britské vládě v Indii. Povstání zachvátilo rozsáhlé oblasti kolem v deltě řeky Gangy a ve střední Indii, avšak nakonec je poraženo britskou armádou.
- Reforma britské koloniální správy v Indii = formální rozpuštění Východoindické společnosti. Indie se dostává pod přímou vládu britské koruny. Zřízení ministerstva pro správu Indie. Úřad guvernéra se transformoval v pozici britského místokrále v Indii.
- Snaha zabránit ruské expanzi do Indie vede VB k intervenci na území Afghánistánu (druhá afghánská válka, 1878-1880).
- Afghánistán se stal britským protektorátem.

Velmocenské soupeření v Asii v 19. století

- Posilování britského vlivu v jižní a jihovýchodní Asii v první polovině 19. století.
- Během napoleonských válek se VB zmocnila holandských kolonií Cejlonu a Jávy.
- Vídeňský kongres přičkl Cejlon Velké Británii, Jáva je vrácena zpět Nizozemí.
- Teritoriální spory v regionu jsou nakonec vyřešeny anglicko-holandskou smlouvou z roku 1824. Nizozemí v n uznalo britské vlastnictví Singapuru a Malakky (a tím i klíčový britský vliv na Malajském poloostrově) a vzdalo se všech svých zbývajících obchodní stanic a majetku v Indii. VB naopak přenechalo Nizozemí ostrovy Sumatra a Belitung.
- Ve 20. letech 19 století se VB střetla ve válce (1824-26) s Barmskou říší, která ohrožovala britskou dominanci v severovýchodní Asii. Vítězství zajistilo VB kontrolu nad několika severoindickými provinciemi a pobřežím Barmy. Barma se ocitla ve finančním područí VB.
- Další dvě války v průběhu 19. století (1852, 1885-86) pak vyústily v anexi celého území Barmy Velkou Británií.
- Během druhé poloviny 19. století ovládlo Rusko rozsáhlé oblasti středí Asie (dnešní Kazachstán, Turkmenistán, Uzbekistán a Kyrgyzstán). Rusko a Velká Británie v tomto období soupeří o vliv v Persii a v Afghánistánu.
- Na konci 50. let zahájila Francie invazi na území Vietnamu. Do poloviny 60. let získala Francie kontrolu nad jižní částí Vietnamu a ustavila svůj protektorát nad Kambodžou.
- V 80. letech Francie ovládla severní Vietnam navzdory vojenské intervenci Číny na straně Vietnamců. V roce 1887 Francie dobytá území reorganizovala jako Francouzskou Indočínu.

Velmocenské soupeření v Asii v 19. století

- Rostoucí obchod mezi západními státy a Čínou, jehož významnou součástí se postupně stává dovoz opia do Číny.
- Západní státy jsou stále více nespokojeny s nerovným charakterem obchodních vztahů v podobě přetrvávajících čínských restrikcí, nerovnoprávným postavením západních občanů v Kantonu, stejně jako s neochotou Číny navázat oficiální diplomatické vztahy.
- 1839-1842: Čínský zákaz obchodu s opiem a následně zabavení britských zásob v Kantonu vedou k vypuknutí první opiové války. Vojenský zásah VB je úspěšný = ve smlouvě z Nankingu (1842) Čína souhlasí s otevřením pěti přístavu vzájemnému obchodu (včetně opia), zaplacením odškodného a s uplatňováním práva exteritoriality na svém území. Britové získávají Hong Kong. Další velmoci s Čínou následně uzavírají obdobné smlouvy.
- Další oslabení čínské centrální moci v důsledku Tchajpingského povstání (1850-1871).
- 1857-1860: Druhá opiová válka = čínské obstrukce slouží jako záminka pro vojenský zásah VB a Francie proti Číně. Cílem velmocí je vynutit si plnění dosavadních smluv, ale také nové ústupky ze strany Číny. Během vojenského tažení se spojenecká vojska zmocnila i samotného Pekingu. Čína je nucena k dalším významným obchodním ústupkům. Dochází k navázání oficiálních diplomatických vztahů, cizím státům je povoleno si otevřít velvyslanectví v Pekingu (Smlouvy z Tientsinu, 1858).
- USA, které se po vítězné válce s Mexikem (1846-48) rozprostírají napříč celým severoamerickým kontinentem začínají hrát větší roli v regionu.
- Expedice amerického komodora Perryho do Japonska (1853-54). Navázání obchodních a později i diplomatických vztahů mezi Japonskem a západními státy v období 50. let.
- Japonsko zahájilo proces modernizace, který je inspirovaný vývojem v západních státech (reformy Meidži).
- Ekonomický a vojenský vzestup Japonska v poslední třetině 19. století. Japonsko svou sílu využívá na úkor sousedních zemí a v čínsko-japonské válce (1894-95) poráží Čínu (zisk Tchajwanu a Peskadorských ostrovů). Korea přestává být čínským vazalem.
- Zásah evropských velmocí (Rusko, Německo, Francie) Japonsko připravil o větší územní zisky. Velmoci ovšem tuto pomoc využívají jako záminku k vytvoření vlastních sfér vlivu (britská, francouzská, ruská a německá).
- Americko-španělská válka (1898) vynesla USA kontrolu nad Filipínami a Guamem.
- Boxerské povstání (1899-1900)